

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็กประถมศึกษาโดยใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
Development Emotional Quotient (EQ) of Elementary School Students by the
Development of Activities for Learners

ทัศนีย์ อารมย์เกลี้ยง*

Tasanee Arromkliang*

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

202 อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University

202 Muang Chiang Mai District, Chiang Mai Province, 50300, Thailand

รับบทความ: 2 มกราคม 2568

ปรับปรุงบทความ: 22 เมษายน 2568

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 30 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ 1) ออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กประถมศึกษา 2) ทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและ 3) ศึกษาผลการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) การสุ่มโรงเรียนตัวอย่างใช้วิธีการ Multi-stage clustering กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 181 คน จากการอาสาสมัคร (Voluntary Selection) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1. แบบสอบถามผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา และ 2. แบบประเมิน EQ สำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 7 กิจกรรม ได้แก่ 1. ดินแดนแห่งภูมิปัญญา 2. ชุมทรัพย์แห่งกองขยะ 3. อาหาร 5 หมู่ 4. เปิดโลกอาชีพ 5. คำศัพท์ทรรษา 6. วิทยาศาสตร์น่ารู้ และ 7. ปลอดภัยไซเบอร์ โดยทุกกิจกรรมสอดแทรกคุณลักษณะด้านเก่ง ดี และสุข ครบทั้ง 3 ด้าน 2) ทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สรุปผล คือ ผลการประเมินการจัดกิจกรรมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 3) ศึกษาผลการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ผลการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านเก่ง ด้านดี และด้านสุข อยู่ในเกณฑ์ปกติทุกด้าน

* ผู้เขียนหลัก

อีเมล: tasaneemail777@gmail.com

คำสำคัญ

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เด็กประถมศึกษา

Received: January 2, 2025

Revised: April 22, 2025

Accepted: April 30, 2025

Abstract

The objectives of this research were to 1) design student development activities to enhance emotional intelligence (EQ) for elementary school students, 2) implement these activities, and 3) study the effects of the activities on EQ development in elementary students. This research was conducted using an action research methodology. The sample schools were selected through multi-stage clustering, and the sample group consisted of 181 students from grades 1 to 6 at Wat Pong Yaeng Chalermprakiet School, selected by voluntary participation. The tools used included 1) a questionnaire on the outcomes of the implemented activities in elementary students and 2) an EQ assessment for children aged 6–11 years. Qualitative data was analyzed through content analysis, while quantitative data was analyzed using percentage, mean (\bar{x}), and standard deviation (S.D.). The research findings were as follows: 1) Seven student development activities were designed, including: 1. The Land of Wisdom, 2. The Treasure of Trash, 3. The Five Food Groups, 4. Exploring Careers, 5. Fun with Vocabulary, 6. Fascinating Science, and 7. Cyber Safety. All activities integrated the characteristics of intellectual, moral, and emotional development. 2) The implementation of the student development activities revealed a high level of satisfaction with the activities. 3) The study of EQ development through these activities showed that the students' EQ development in intellectual, moral, and emotional dimensions was within the normal range in all aspects.

Keywords

Development Emotional quotient, activities for learners, elementary school students

บทนำ (Introduction)

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถที่จะเข้าใจอารมณ์ ใช้ประโยชน์จากอารมณ์ และจัดการให้เกิดอารมณ์ทางบวก เพื่อลดความเครียด ใช้ในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และเอาชนะกับปัญหา อุปสรรคและความขัดแย้งต่าง ๆ ในชีวิต เด็กที่มีอีคิว จึงเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สื่อสารและอยู่ร่วมกันได้ดี มีความสุข และความสำเร็จในการเรียน การงาน และชีวิตส่วนตัว เด็กที่มี EQ ดี จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีทักษะในการอยู่ร่วมกัน

กับผู้อื่น มีความสำเร็จในการเรียน และหน้าที่การงาน และเป็นคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข (กรมสุขภาพจิต, 2559, 6) ซึ่งที่ผ่านมา พ่อแม่ ผู้ปกครอง โรงเรียน โดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการเรียนการสอนให้เด็กเป็นคนเก่งทางการเรียน เน้นการได้คะแนนสูง ๆ เน้นการพัฒนาด้าน IQ เพียงอย่างเดียว ทำให้มองข้ามการพัฒนาด้าน EQ ซึ่งเป็นการมองข้ามการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทางจิตใจและอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม (วรรณัท ศรียากร, 2562)

จากผลการสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไทยอายุ 6-14 ปี ทั่วประเทศของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่าคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ปี 2554 มีคะแนนเฉลี่ย 45.12 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ปกติที่ 50-100 คะแนน มีจุดอ่อนทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ เก่ง ดี มีความสุข และจากผลการสำรวจสถานการณ์ความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก พบเป็นไปตามเป้าหมาย 77% แต่ก็ยังพบว่ายังมีเด็กอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังต้องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559) หากเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อาจส่งผลต่อพฤติกรรมและทักษะการใช้ชีวิตที่ส่งต่อไปยังช่วงวัยรุ่น และจากสถิติการกระทำ ความผิด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี 2554-2557 พบว่า จำนวนคดีความที่เด็กอายุ 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจฯ มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2561) สอดคล้องกับการวิจัยของ ภราดร ยิ่งยวด และคณะ (2561, 10-20) ที่พบว่าเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มจะใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นและมีอายุเฉลี่ยในการใช้ความรุนแรงน้อยลง ซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ที่ลดลงนั่นเอง

จะเห็นได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์ในวัยเด็ก เป็นความสามารถในการรู้จัก เข้าใจและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้สอดคล้องกับวัย ปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์เป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทั้งความคิด อารมณ์และพฤติกรรม จากงานวิจัยของ ตีรณา พลอยสวัสดิ์ไชย และคณะ (2562, 110-125) พบว่า เด็กประถมศึกษาที่มีความเหมาะสมมากที่จะได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและพัฒนาทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะวัยประถมศึกษาซึ่งเป็นวัยที่สามารถอ่านออก เขียนได้ และเริ่มมีประสบการณ์ทางสังคมที่กว้างขวาง มีการรับรู้และความเข้าใจสามารที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี อีกทั้งยังเป็นวัยที่มีความพร้อมที่จะได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งที่บ้านและโรงเรียนอีกด้วย

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นตัวแปรที่สำคัญ ที่จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามช่วงวัย เสริมสร้าง พัฒนาสถานะทางจิตใจ อารมณ์และสังคมได้

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม พัฒนาตามศักยภาพ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้มีศักยภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, 1-4)

ผู้วิจัยในฐานะ อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน รับผิดชอบการสอนรายวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะต้องการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนา EQ ของเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา โดยทำการศึกษาจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนา EQ และสามารถออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

1. ออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา
2. ทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา
3. ศึกษาผลการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

การศึกษาเรื่อง การพัฒนา EQ ของเด็กประถมศึกษาโดยใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

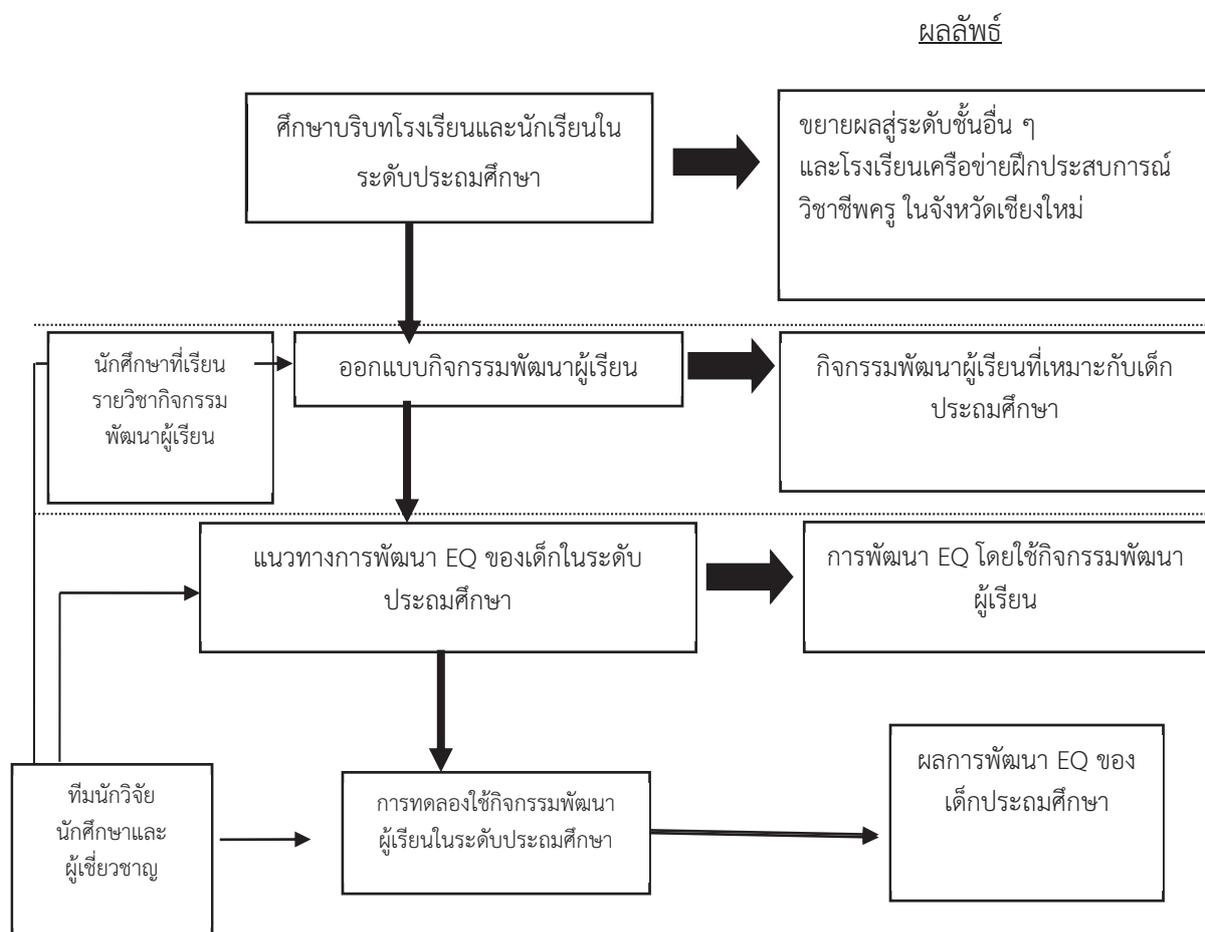
ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กเป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นโดยรู้จักอารมณ์ตนเองและผู้อื่น แสดงความเห็นใจหรือลอบใจผู้อื่น อดทนและรอคอยได้ มีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักแบ่งปัน รู้ว่าทำผิด หรือยอมรับผิด พร้อมที่จะพัฒนาตนไปสู่ความสำเร็จ โดยมีความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทำให้ตนเองเกิดความสุข โดยมีความพอใจ ความอบอุ่นใจ และความสนุกสนานร่าเริง

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก ประเมินคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2559, 6)

- 1) **ด้านดี** เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยประเมินจากการควบคุมอารมณ์ การใส่ใจและเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น และการยอมรับผิด
- 2) **ด้านเก่ง** คือความพร้อมที่จะพัฒนาตนไปสู่ความสำเร็จ โดยประเมินจากการมุ่งมั่นพยายาม การปรับตัวต่อปัญหา และการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

3) **ด้านสุข** คือความพร้อมทางอารมณ์ที่ทำให้เกิดความสุข โดยประเมินจากการมีความพอใจในตนเอง การรู้จักปรับใจ และความรื่นเริงเบิกบาน

2. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, 1-4) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาคูณลักษณะทั้ง 3 ด้าน ซึ่งตรงกับเป้าหมายของความฉลาดทางอารมณ์คือ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข (กรมสุขภาพจิต, 2559, 6) โดยผู้วิจัยศึกษาสภาพบริบทชุมชน บริบทโรงเรียน และนักเรียน ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการประเมินความฉลาดอารมณ์ก่อนทำการวิจัย เพื่อนำผลที่ได้ไปออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสม โดยแสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนา EQ ของเด็กประถมศึกษาโดยใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา
2. ทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา
3. ศึกษาผลการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Research: R₁)

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยศึกษาสภาพบริบทของทางโรงเรียน นักเรียน และชุมชน ของโรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ เพื่อออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมการพัฒนา EQ ของเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (Development: D₁)

ออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสมกับเด็กในระดับประถมศึกษา โดยมีการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะ ด้านเก่ง ด้านดี และมีความสุข ตามเป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนา EQ

ขั้นตอนที่ 3 การนำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไปใช้ (Research: R₂)

นำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไปทดลองใช้กับนักเรียน โรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ เนื่องจากเป็นเด็กที่อยู่ในวัยสามารถอ่านออกเขียนได้ พอที่จะมีความเข้าใจข้อความสำหรับการตอบแบบประเมินกิจกรรม โดยวิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) ซึ่งมีนักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมและได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง จำนวน 181 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (Development: D₂)

วัดผลการพัฒนา EQ โดยใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา โดยใช้

- 1) แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม ทั้ง 7 กิจกรรม โดย อ้างอิงจากแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) สำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
- 2) แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) สำหรับเด็กสำหรับเด็กอายุ 6-11 ปี ฉบับผู้ปกครองของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

การได้มาซึ่งโรงเรียนตัวอย่างในการวิจัย

ใช้วิธีการคัดเลือกโรงเรียนตัวอย่าง โดยวิธี Multi-stage clustering โดยมี ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1: สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงใหม่มีจำนวน 6 เขต ใช้วิธีการ Simple random sampling ตัวอย่างที่ 1 ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2

ขั้นที่ 2: สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 มีจำนวน 5 อำเภอ สุ่มตัวอย่าง Simple random sampling ได้ อำเภอแมริม

ขั้นที่ 3: อำเภอแมริมมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 จำนวน 21 โรงเรียน สุ่มตัวอย่างโดยใช้ Simple random sampling ได้ โรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 258 คน (โรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ, 2566) ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเขต 2 แมริม เป็นโรงเรียนเครือข่ายความร่วมมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และเป็นโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ เนื่องจากเป็นเด็กที่อยู่ในวัยสามารถอ่านออกเขียนได้ พอที่จะมีความเข้าใจข้อความในการตอบแบบประเมินกิจกรรม ใช้วิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) ที่มีความพร้อม โดยเลือกนักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม และได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง จำนวน 181 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

1. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา จำนวน 7 กิจกรรมได้แก่
 - 1.1 กิจกรรมดินแดนแห่งภูมิปัญญา
 - 1.2 กิจกรรมชุมชนทรัพย์แห่งกองขยะ
 - 1.3 กิจกรรมอาหาร 5 หมู่
 - 1.4 กิจกรรมเปิดโลกอาชีพ
 - 1.5 กิจกรรมคำศัพท์हरษา
 - 1.6 กิจกรรมวิทยาศาสตร์น่ารู้
 - 1.7 กิจกรรมปลอดภัยไซเบอร์

โดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ออกแบบทั้ง 7 กิจกรรม ผ่านการสังเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 1 ท่าน (2) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาการเด็ก จำนวน 1 ท่าน และ (3) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน โดยลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ออกแบบ จะเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ 3 ด้านคือ คุณลักษณะด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข โดยอ้างอิงตามเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุ 6-11 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (กรมสุขภาพจิต, 2556)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้

1. แบบประเมิน ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ โดยอิงจากกรมสุขภาพจิต จำนวน 15 ข้อ ใช้เกณฑ์การประเมิน 3 ระดับคือ มาก ปานกลาง น้อย
2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) เด็กอายุ 6-11 ปี กรมสุขภาพจิต จำนวน 15 ข้อ ทำการเก็บข้อมูลก่อนดำเนินการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ล่วงหน้า 6 เดือน และหลังการผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์ 4 ระดับ คือ ไม่เป็นเลย เป็นบางครั้ง เป็นบ่อย เป็นประจำ

การสร้างแบบสอบถาม ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ แนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวข้องกับ การออกแบบพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านเก่ง ด้านดี และมีความสุข ตามเกณฑ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและ ขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ โดยขอคำแนะนำจากเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 1 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็ก จำนวน 1 ท่าน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 1 ท่าน
3. สร้างแบบประเมินความผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ โดยให้ครอบคลุมในประเด็นที่ส่งเสริมคุณลักษณะด้านเก่ง ด้านดี และมีความสุข โดยแบบประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่พัฒนาขึ้น โดยอิงจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต โดยมีข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะด้านเก่ง 5 ข้อ ด้านดี 5 ข้อ และด้านมีความสุข 5 ข้อ โดยมีระดับความคิดเห็น 3 ระดับ คือ 3 = มาก 2=ปานกลาง 1=น้อย
4. นำแบบประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 1 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการเด็ก จำนวน 1 ท่าน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบประเมินค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามความคิดเห็น ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนนเพื่อ นำมาปรับปรุง แก้ไข โดยปรับข้อคำถามให้กระชับ ครอบคลุมประเด็นคุณลักษณะด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข อีกทั้งใช้ข้อคำถามด้วยภาษาที่เด็กวัยประถมศึกษาเข้าใจง่าย โดยค่า IOC เฉลี่ยรวมอยู่ที่ 1.00 แสดงว่าใช้ได้
5. ปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้ภาษาให้ง่ายขึ้น จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง เด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ จำนวน 181 คน

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) เด็กอายุ 6-11 ปี

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข สำหรับเด็ก อายุ 6-11 ปี เป็นการประเมินคุณลักษณะของเด็กใน 3 ด้านคือ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข จำนวน 15 ข้อ โดยมีข้อคำถาม 4 ระดับคือ ไม่เป็นเลย เป็นบางครั้ง เป็นบ่อย เป็นประจำ โดยมีการนำผลมาเทียบกับเกณฑ์ปกติ โดยผู้วิจัยได้ทำการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 6 เดือนล่วงหน้า ก่อนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (Pre-Test) และประเมินความฉลาดทางอารมณ์หลังการจัดได้รับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (Post-Test) ซึ่งเป็นไปตามคำชี้แจงในแบบประเมินของกรมสุขภาพจิต

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาดัชนีค่าความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index; PNI_{Modified})

1. แบบประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข มีข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ จำแนกเป็น ด้านเก่ง 5 ข้อ ด้านดี 5 ข้อ และด้านมีความสุข 5 ข้อ โดยมีข้อคำถาม ระดับความคิดเห็น 3 ระดับ คือ 3 = มาก 2=ปานกลาง 1=น้อย (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, 8-11)

การกำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยเพื่อการแปลความหมาย แบ่งเป็น 3 ระดับคะแนน จากช่วงค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.00 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อย

2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) เด็กอายุ 6-11 ปี กรมสุขภาพจิต จำนวน 15 ข้อ ทำการเก็บข้อมูลก่อนดำเนินการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ล่วงหน้า 6 เดือน และหลังการผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ใช้เกณฑ์ ดังนี้

กลุ่มที่ 1	ไม่เป็นเลย	1 คะแนน	กลุ่มที่ 2	ไม่เป็นเลย	4 คะแนน
	เป็นบางครั้ง	2 คะแนน		เป็นบางครั้ง	3 คะแนน
	เป็นบ่อยครั้ง	3 คะแนน		เป็นบ่อยครั้ง	2 คะแนน
	เป็นประจำ	4 คะแนน		เป็นประจำ	1 คะแนน
การแปลผล	ด้านดี (เต็ม 20 คะแนน)	เกณฑ์ปกติ	12-17	คะแนน	
	ด้านเก่ง (เต็ม 20 คะแนน)	เกณฑ์ปกติ	12-17	คะแนน	
	ด้านสุข (เต็ม 20 คะแนน)	เกณฑ์ปกติ	14-19	คะแนน	

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตามเอกสารรับรอง COA No.097/2024 เมื่อผ่านการอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ขั้นตอนการ การดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบก่อนดำเนินการกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงทางผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัย และได้ชี้แจงรายละเอียดการจัดกิจกรรมแก่ผู้ปกครองและนักเรียน โดยระบุวัตถุประสงค์ ลักษณะการดำเนินการ กิจกรรม รายละเอียดการจัดกิจกรรม วัน เวลา สถานที่ ให้กับอาสาสมัครกลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงสิทธิของการเป็นผู้เข้าร่วมวิจัย แจกเอกสารข้อมูลและขอความยินยอมให้อาสาสมัครผู้ปกครองนำกลับไปพิจารณาก่อนตัดสินใจ โดยกลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการตัดสินใจออกจากกิจกรรมการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่ส่งผลกระทบต่อใคร ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการได้มาของกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครวิจัยอย่างแท้จริง

ผลการวิจัย (Results)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยตอบวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยข้อที่ 1 ออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสม เพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา

การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสมเพื่อพัฒนา EQ ในระดับประถมศึกษา สามารถออกแบบได้ทั้งหมด 7 กิจกรรม ดังนี้ (1) กิจกรรมดินแดนแห่งภูมิปัญญา (2) กิจกรรมชุมชนทรัพย์แห่งกองขยะ (3) กิจกรรมอาหาร 5 หมู่ (4) กิจกรรมเปิดโลกอาชีพ (5) กิจกรรมคำศัพท์हरषรช (6) กิจกรรมวิทยาศาสตร์น่ารู้ (7) กิจกรรมปลอดภัยไซเบอร์ เมื่อนำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ออกแบบมาสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ตามคุณลักษณะ ด้านเก่ง ด้านดี และมีความสุข สามารถสรุปเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1

ตาราง สังเคราะห์กิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ตามคุณลักษณะ ด้านเก่ง ด้านดี และมีความสุข

กิจกรรม	ด้านเก่ง	คุณลักษณะด้านดี	ด้านมีความสุข
กิจกรรมดินแดนแห่งภูมิปัญญา	✓	✓	✓
กิจกรรมชุมชนทรัพย์แห่งกองขยะ	✓	✓	✓
กิจกรรมอาหาร 5 หมู่	✓	✓	✓
กิจกรรมเปิดโลกอาชีพ	✓	✓	✓

ตารางที่ 1

ตาราง สัมเคราะห์กิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ตามคุณลักษณะ ด้านเก่ง ด้านดี และมี
ความสุข (ต่อ)

กิจกรรม	ด้านเก่ง	คุณลักษณะด้านดี	ด้านมีความสุข
กิจกรรมคำศัพท์พหุรชา	✓	✓	✓
กิจกรรมวิทยาศาสตร์น่ารู้	✓	✓	✓
กิจกรรมปลอดภัยไซเบอร์	✓	✓	✓

จากตารางที่ 1 พบว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ออกแบบทั้ง 7 กิจกรรม สอดคล้องกับการพัฒนาความ
ฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ตามคุณลักษณะ ด้านเก่ง ด้านดี และมีความสุข ทุกกิจกรรม

ผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ ของเด็กในระดับ
ประถมศึกษา

ตารางที่ 2

แสดงผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กประถมศึกษา

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านเก่ง			
เนื้อหาสาระที่ได้รับจากกิจกรรม	2.72	7.98	มาก
กิจกรรมส่งเสริมความกล้าแสดงออก	2.63	8.67	มาก
พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์	2.70	7.69	มาก
ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ	2.53	7.61	มาก
นำไปประยุกต์ใช้พัฒนาต่อยอดได้	2.67	8.82	มาก
ด้านดี			
กิจกรรมเสริมความสามัคคี	2.67	7.79	มาก
สามารถปฏิบัติตามกติกาได้	2.70	7.62	มาก
กิจกรรมส่งเสริมการช่วยเหลือกันและกัน	2.70	7.93	มาก
ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามยอมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น	2.72	7.66	มาก
กิจกรรมมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม	2.65	7.67	มาก

ตารางที่ 2

แสดงผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กประถมศึกษา (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านสุข			
ความสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม	2.80	8.69	มาก
กิจกรรมมีความน่าสนใจ	2.82	8.76	มาก
กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจ	2.72	8.70	มาก
กิจกรรมสร้างความประทับใจ	2.75	8.78	มาก
กิจกรรมก่อให้เกิดความสุข	2.83	7.68	มาก
รวม	2.71	0.64	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการจัดกิจกรรมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.71$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดความสุข กิจกรรมก่อให้เกิดความสุข ($\bar{X} = 2.83$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมมีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 2.82$) และ ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 2.80$) ตามลำดับ

ผลการวิจัยข้อที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา

ตารางที่ 3

ตารางเปรียบเทียบ EQ ก่อนและหลังการได้รับการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข

ด้าน	ก่อน	หลัง	แปลผล
ด้านเก่ง	3.47	3.54	ปกติ
ด้านดี	3.16	3.67	ปกติ
ด้านมีความสุข	3.14	3.69	ปกติ
รวม	3.22	3.64	ปกติ

จากตาราง 3 พบว่าผลการประเมิน EQ หลังได้รับการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านเก่งด้านดี และด้านมีความสุข อยู่ในเกณฑ์ ปกติ ทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา สามารถออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 7 กิจกรรม ได้แก่ (1) ดินแดนแห่งภูมิปัญญา (2) ชุมทรัพย์แห่งกองขยะ

(3) อาหาร 5 หมู่ (4) เปิดโลกอาชีพ (5) คำศัพท์ธรรมชาติ (6) วิทยาศาสตร์น่ารู้ และ (7) ปลอดภัยไซเบอร์ โดยทุกกิจกรรมสอดแทรกคุณลักษณะด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข ครบทั้ง 3 ด้าน ซึ่งตรงกับที่ Tontipalacheewa (2004, 52) กล่าวว่า กิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็น กิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการพูด การฟัง การสังเกต การคิด และการแก้ปัญหา โดยการจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต เล่านิทาน เป็นต้น และนอกจากนี้ Rebecca (1998, 200-204) กล่าวถึง การพัฒนา EQ สำหรับเด็ก ด้วยการใช้กิจกรรมที่เด็กได้แสดงออกทางการรับรู้อารมณ์ตนเอง เช่น การเดินรำ การใช้เพลง ดนตรี การฟังนิทานและการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การใช้กิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหว ร่างกายให้เด็กได้แสดงความรู้สึกตามจินตนาการของตนเองอย่างอิสระเสรี ทำให้มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใสและเกิด ความสนุกสนาน และสอดคล้องกับที่ Poomman (2008, 16) ได้กล่าวถึงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่จัดเพื่อสร้าง ประสบการณ์สำคัญ เพื่อพัฒนาด้านสติปัญญา ขณะเดียวกันก็บูรณาการกับการสร้างประสบการณ์สำคัญ ด้านสังคม อารมณ์ จิตใจ และด้านร่างกาย กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับครอบครัวที่ควรรู้มากที่สุด แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กด้วย กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เล่นได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ มีความสนุกสนานที่ทั้งการเล่นแบบเดี่ยว แบบคู่ และเป็นกลุ่ม การเล่นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ การเล่นเกมจะช่วยให้เด็ก ได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง และช่วยให้ทราบพฤติกรรมของเด็กด้วย และจากวิจัยของ ศิริวรรณ พิริยคุณธร และคณะ (2559, 150-171) ที่ศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และสุข ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสงขลา พบว่า การศึกษาพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้เป็นคนเก่ง ดี และสุข สามารถสรุป ได้ 4 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างความเข้าใจ (2) การศึกษาสถานการณ์ (3) การกำหนดแผนปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติและการสะท้อนผลการปฏิบัติ และ (4) การประเมินผล โดยขั้นการกำหนดแผนปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อน ผลการปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ (1) การทำความเข้าใจแนวคิด ความฉลาดทางอารมณ์ ดี เก่ง และสุข (2) การส่งเสริม ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง และ (3) การส่งเสริม ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี สำหรับความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข จะผสมผสานอยู่ในกิจกรรมส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง และด้านดี และกิจกรรมในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ (1) การทำความเข้าใจความหมายของคำว่า เก่ง ดีและมีสุข (2) การตั้งเป้าหมายในชีวิตของตนเอง (3) การจุดประกายกระตุ้นให้เป็นคนดี มีความกตัญญู (4) การฝึกสติ การควบคุมอารมณ์ การมีเมตตาเข้าใจผู้อื่น การอบรมให้มีศีลธรรม และใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (5) การสร้างพันธสัญญา (6) การฝึกวางแผนบันทึกติดตามประเมินตนเอง (7) การให้แรงเสริม และ (8) การใช้กิจกรรมนันทนาการที่นำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของคะแนนความฉลาดทาง อารมณ์ และความพึงพอใจ

2. ทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา สามารถสรุปผล ดังนี้ 1) ผลการจัดกิจกรรมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.71$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดความสุข กิจกรรมก่อให้เกิดความสุข ($\bar{x} = 2.83$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมมีความน่าสนใจ ($\bar{x} = 2.82$) และ ความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 2.8$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ นิพัทธา สังข์ยก และ เนรัญชลา จารุจิตร (2563, 339-412) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนา EQ ของเด็กนักเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสำหรับผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนา EQ ต้องพัฒนา 3 ด้าน คือ เก่ง ดี และสุข จึงสามารถกำหนดจุดประสงค์การสร้างกิจกรรม ได้ ดังนี้ เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ (เก่ง) รู้จักอารมณ์ต่างๆ (ดี) กระตือรือร้น (เก่ง) สนุกสนานร่าเริง (สุข) ฝึกการใช้มือกับตาให้สัมพันธ์กัน กระตุ้นการคิดและจินตนาการ และพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 1 กิจกรรม คือ จิกซอร์พัฒนา EQ มี 8 ชุดกิจกรรม โดยผู้ปกครองจำนวน 30 คน มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.50 และจากการศึกษาวิจัยของ ภูมิวิมล กุณฑา (2563, 90-92) ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนเดินเรือพาณิชย์ ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ผลการวิจัยพบว่า

1) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนเดินเรือพาณิชย์ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิต จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการจูงใจตนเอง ด้านทักษะทางสังคม ด้านการควบคุมตนเอง ด้านความตระหนักรู้ในตนเอง และด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

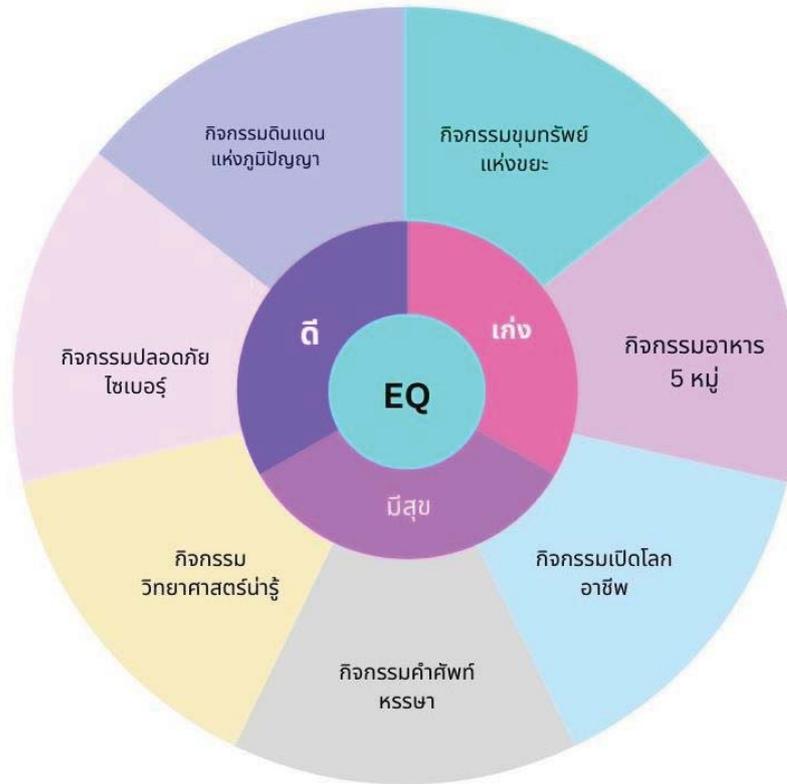
2) ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและด้านสังคมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนเดินเรือพาณิชย์ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และเมื่อศึกษาผลการวิจัยของ เก่งกาจ เกลี้ยงแก้ว (2561, 192-138) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมใช้รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ทั้งโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม = 3.92) โดยพบว่า ข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุดในการเข้าร่วมใช้รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ ข้อ 11 การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนมีความเข้าใจบทบาทของผู้นำและผู้ตามที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.14) รองลงมา คือ ข้อ 10 การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 4.07) และข้อ 4 กิจกรรม ทำให้นักเรียนมีความคิดและมีแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.03)

3. ศึกษาผลการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา พบว่า ผลการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ปกติทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฬารพ พลรักษ์ (2563, 236-242) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์หลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาผลของการใช้เกมกลุ่มสัมพันธ์ด้านนันทนาการที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในสถานสงเคราะห์ (กรมพลศึกษา, 2555) ที่มีการสอดแทรกเพลงนันทนาการ และมีเครื่องดนตรีประกอบเข้าไปด้วยในแต่ละครั้ง ผลการศึกษา พบว่ากลุ่ม

ทดลองและกลุ่มควบคุมความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ และหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมในทุกด้าน โดยแต่ละด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เก่งกาจ เกลี้ยงแก้ว (2561, 556-560) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์หลังจากการเข้าร่วมใช้รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ มีคะแนนรวมความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ (ได้ 145 คะแนน) ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการเข้าร่วมใช้รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมใช้รูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ทั้งโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ดนัย เนื่องขันตรี (2554, 128-131) ได้ศึกษาผลที่เกิดจากการใช้กิจกรรมนันทนาการต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสัตยาไส อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบประเมิน ความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองโดยรวม มีความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการศึกษาของ ดนัย เนื่องขันตรี ดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ที่มีแนวโน้มดีขึ้นหลังเข้าร่วมการทดลอง ซึ่งสนับสนุนการจัดทำรูปแบบกิจกรรมนันทนาการ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดรูปธรรม นอกจากนี้ในงานวิจัยของ เกรียงไกร ยาม่วง และคณะ (2554, 75-85) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมนันทนาการที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชัยภูมิ ในปีการศึกษา 2552 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่า นักเรียน กลุ่มทดลองภายหลัง เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมนันทนาการ มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมนันทนาการ และ เอก เอกสกุล (2551) ได้ศึกษาผลการการใช้โปรแกรมนันทนาการที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางด้านอารมณ์ของนักฟุตบอลโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของนักฟุตบอลรุ่นอายุ 14 - 16 ปี หลังเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการดีกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นข้อยืนยันว่า ผลการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการสามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เข้าร่วมไปในทางที่ดี

โดยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ดังแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 2: การพัฒนา EQ โดยใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สรุป (Conclusion)

ผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมดจำนวน 181 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 91 คน (ร้อยละ 50.28) และเป็นเพศชาย จำนวน 90 คน (ร้อยละ 49.72) จำแนกตาม ระดับชั้นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน (ร้อยละ 22.10) จำนวนมากที่สุด รองลงมา คือระดับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 36 คน (ร้อยละ 19.89) และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 35 คน (ร้อยละ 19.34) ผลการจัดกิจกรรมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.71$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดความสุข กิจกรรมก่อให้เกิดความสุข ($\bar{X} = 2.83$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมมีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 2.82$) และความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 2.80$) ผลการประเมิน EQ หลังได้รับการพัฒนา EQ โดยผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านเก่งด้านดี และด้านมีความสุข อยู่ในเกณฑ์ ปกติ ทุกด้าน

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ควรมีการส่งเสริมการพัฒนา EQ ของเด็กนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 2) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีความหลากหลาย
- 3) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนา EQ ควรได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนใน

โรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ขยายผลไปยังโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนอื่นๆ
- 2) ทำในระดับการศึกษาอื่น ๆ
- 3) ควรมีการศึกษาการส่งเสริม EQ โดยใช้วิธีการอื่น ๆ ที่หลากหลาย
- 4) การใช้เครื่องมือในการประเมินกิจกรรม และแบบประเมิน EQ สำหรับเด็กในระดับ

ประถมศึกษา ควรอยู่ในความดูแลของผู้ปกครองและครูประจำชั้น เพื่อช่วยในการอธิบายและขยายความ

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2561). รายงานสถิติและคดีประจำปี พ.ศ. 2561.

<https://www.djop.go.th/storage/files/2/สถิติประจำปี/สถิติคดีปีพศ%202561.pdf>

กรมพลศึกษา. (2555). การใช้นันทนาการเพื่อพัฒนาจิตใจเด็กช่วงก้าวสู่วัยรุ่น. กรุงเทพฯ: เอส. ออฟเซ็ท กราฟฟิคดีไซน์.

กรมสุขภาพจิต. (2559). คู่มือจัดกิจกรรมเสริมสร้างอิควินักเรียนสำหรับครูโรงเรียนประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

เก่งกาจ เกลี้ยงแก้ว. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมนันทนาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

เกรียงไกร ยาม่วง, วินิดา เจียรระนัย และ อัครวิณ มณีอินทร์. (2554). ผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมนันทนาการที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดชัยภูมิ. วารสาร คณะพลศึกษา, 14(1), 75-85. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/pe/article/view/223>

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560-2564 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เจ.เอส. การพิมพ์.

จุฬาร พลรักษ์. (2563). การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้กิจกรรมวารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8(2), 236-242. <https://jeal.snru.ac.th/ArticleView?ArticleID=825>

दनัย เนื่องขันตรี. (2554). การใช้กิจกรรมนันทนาการต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสัตยาไส อำเภอยะบะดา จังหวัตลพบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

- ตีรณา พลอยสวัสดิ์ไชย, สุวิมล ตีรกานันท์ และ กมลทิพย์ ศรีหาเศษ. (2562). การศึกษาองค์ประกอบของพฤติกรรมจากความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สำนักงานเขตหนองจอก. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 36(100), 110-125. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JEMEPTB/article/view/244941>
- นิพัทธา สังข์ชยก และ เนรัญชลา จารุจิตร. (2563). การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนา EQ ของเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสำหรับผู้ปกครอง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(1), 339-412. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/241838
- ภราดร ยิ่งยวด, อาภาพร เผ่าวัฒนา และ นฤมล เอี่ยมณีกุล. (2561). ผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชาย. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี*, 12(1), 10-20 . <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JHR/article/view/131775>
- ภูมิรพล กุณฑา. (2563). *ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนเดินเรือพาณิชย์ ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- โรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ. (2566). *รายงานสถิตินักเรียน*. https://www.facebook.com/p/โรงเรียนวัดโป่งแยงเฉลิมพระเกียรติ-100031221266938/?locale=th_TH
- วรรณท์ ศรียากกร. (2562). *จิตเวช: ความฉลาดทางอารมณ์*. <https://www.pramam9.com/จิตเวช-วัยรุ่น-ไทย>.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *สถิติที่ใช้ในการวิจัย*. กรุงเทพฯ ฯ: กองการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศิริวรรณ พิริยคุณธร, กาญจน์สุนภัส บาลทิพย์, อุษณีย์ เพชรรัชตะชาติ และ นฤมล ตีระพัฒน์. (2559). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้เป็นคนดี เก่ง และสุข ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสงขลา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 36(3), 150-171. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/nur-psu/article/view/73426>
- สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. (2559). *แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 6-11 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับผู้ปกครอง*. <https://dmh-elibrary.org/items/show/306>
- เอก เอกสกุล. (2551). *ผลการการใช้โปรแกรมเน้นหนทางการที่มีต่อการ พัฒนาความสามารถทางด้านอารมณ์ของนักฟุตบอลโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- Poomman, P. (2008). *Early childhood education development for academic work productivity*. Chonburi: Chonburi Printing.
- Rebecca, N. (1998). The Comfort corner: Fostering resiliency and emotional intelligence. *Childhood Education*, 7(4), 200-204.
- Tontipalacheewa, K. (2004). *Teaching and learning in early childhood education*. Bangkok: Edison Press Products.